

PM – Uppdrag att utreda och ta fram förslag till inriktning för statens ansvar för flygplatser i Sverige

1. Sammanfattning av uppdraget

En bokstavsutredare ska analysera och föreslå en långsiktigt hållbar inriktning för statens ansvar för flygplatserna i Sverige, så att behoven av en grundläggande tillgänglighet för medborgare, näringsliv och samhällsviktigt flyg tillgodoses i hela landet. Uppdraget omfattar det nationella basutbudet av flygplatser och de statliga finansiella stöden till icke-statliga flygplatser.

Förslagen ska tas fram med utgångspunkt i de transportpolitiska målen och vara i linje med klimatmålen. Detta innebär bl.a. att förslagen ska bidra till omställningen till fossilfritt flyg.

Utredaren ska i arbetet beakta, dels de bedömningar och förslag som redovisas i promemorian *Bromma flygplats – underlag för avveckling av drift och verksamhet* (Ds 2021:25), dels redovisningen av uppdraget att ta fram en plan för Arlanda flygplats utveckling, som ska redovisas senast den 15 juni 2022 (I2022:A).

Utredaren ska också beakta de bedömningar och förslag som redovisas i rapporterna *Beredskapsflygplatser för att säkra samhällsviktiga flygtransporter – kompletterande underlag och förslag avseende svenska beredskapsflygplatser* (Trafikverket rapporter 2021:152 respektive 2021:223).

Utredaren ska i arbetet även ta tillvara de erfarenheter som har gjorts under pandemin avseende flyget och flygplatserna.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2022.

2. Bakgrund

Flyget har en central roll i transportsystemet för att ge alla en grundläggande tillgänglighet i hela landet när det gäller resor och transporter över långa avstånd. Samtidigt ska Sverige bli världens första fossilfria välfärdsland. Flygresandet står i dag för en stor klimatpåverkan och det är nödvändig att den minskar för att Sverige ska nå de transportpolitiska målen och de nationella respektive internationella klimatmålen.

Flygresandet minskade drastiskt under pandemin, men redan före pandemin hade resandet med inrikesflyg börjat minska efter många år av resandevolymer på en tämligen stabil nivå. Trendbrottet avseende inrikesflyget inträffade redan i slutet av 2018.

För att stödja flygbranschen och flygplatserna under pandemin föreslog och vidtog regeringen flera åtgärder, t.ex. ett tillfälligt ökat driftstöd till regionala flygplatser 2020 och 2022, temporär allmän trafikplikt och upphandling av flygtrafik till Norrland och Gotland samt inrättande av temporära beredskapsflygplatser.

Pandemin accentuerade behovet av att se över de långsiktiga frågorna om flygets roll i samhället och statens ansvar för flygplatserna. Redan 2018 påbörjades en intern flygplatsöversyn inom Regeringskansliet med syftet att se över de svenska flygplatserna med utgångspunkt i att tydliggöra statens ansvar som stödgivare till icke-statliga flygplatser. Arbetet med översynen utgör en grund för denna utredning.

Det nuvarande systemet med beredskapsflygplatser inrättades 2012. Sedan det befintliga systemet etablerades har det skett förändringar i omvärlden som påverkat förutsättningarna för beredskapsflygplatserna. Regeringen har därför vid flera tillfällen, senast i juni 2021, gett Trafikverket i uppdrag att utreda de svenska beredskapsflygplatserna. Det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa påverkar även beredskapsflygplatserna.

3. Närmare om uppdraget

Inom ramen för uppdraget ska utredaren göra följande.

- Redovisa en översiktlig nulägesbild avseende flygplatsernas trafik, verksamhet och ekonomi. I detta ingår att beskriva statens finansiella åtaganden för de svenska flygplatserna, inklusive för den offentligt upphandlade flygtrafiken.
- Översiktligt bedöma flygplatsernas och flygtrafikens förutsättningar och utveckling på sikt, bl.a. mot bakgrund av pandemins effekter, totalförsvarets behov och andra utvecklingstrender, t.ex. digitaliseringen, nya resmönster och utvecklingen av elflyg, drönare och fossilfritt flygbränsle.
- Redogöra för flygplatssystemets betydelse för medborgare och näringsliv i hela landet avseende den långväga inrikes och utrikes tillgängligheten. Hänsyn ska tas till möjligheterna att använda alternativa fossilfria transportsätt med rimliga restider.
- Redogöra för flygplatssystemets betydelse för det samhällsviktiga flyget, t.ex. ambulansflyget.
- Bedöma det nationella basutbudets syfte, som innebär att säkerställa en grundläggande interregional och internationell tillgänglighet, samt föreslå eventuella förändringar, t.ex. avseende konstruktion eller omfattning.
- Analysera driftstödet syfte och målpuppfyllelse och föreslå eventuella förändringar, inklusive finansiering. I detta ingår bl.a. att pröva olika villkor som, utöver tillgänglighet, bör gälla för att en flygplats ska vara berättigad till statligt driftstöd, exempelvis förekomsten av offentligt upphandlad flygtrafik, behoven för det samhällsviktiga flyget och beredskapsflygplatserna, kostnadseffektivitet, samt flygplatsernas åtgärder för att bidra till en grön omställning av flyget.
- Bedöma behovet av (t.ex. beredskapsskäl), och möjligheterna till att inrätta en statlig kontrollfunktion i samband med en eventuell avvecklingsprocess vid en icke-statlig flygplats. Det ingår inte i uppdraget att lämna förslag på en ny myndighet.
- Lämna förslag på nödvändiga författningsändringar avseende de bedömningar och förslag som förs fram.

Vid genomförandet av uppdraget ska utredaren samråda med Trafikverket, Transportstyrelsen, Trafikanalys, Forsvarsmakten, MSB, berörda regioner, Swedavia AB samt övriga aktörer som utredaren bedömer är berörda av uppdraget. Utredaren ska vidare hålla sig informerad om och beakta annat relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och utredningsväsendet.

4. Konsekvensbedömning och redovisning

Förslagens påverkan på möjligheterna att uppfylla de transportpolitiska målen, inklusive klimatmålen, ska redovisas. Om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, regioner, företag eller enskilda, ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas samt finansiering i form av utgiftsminskningar på statens budget presenteras. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt ska även dessa redovisas.

Förslagens eventuella påverkan på regler ska redovisas och om nya regler föreslås ska en konsekvensanalys redovisas som motsvarar de krav som följer enligt 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvenser vid regelgivning. Förslagens konsekvenser ur ett jämställdhetsperspektiv ska bedömas. Slutligen ska förslagens miljö- respektive klimatkonsekvenser bedömas.

Förslagen ska beakta och vara förenliga med EU-rätten, inklusive statsstödsregler, och andra relevanta författningar.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2022.